KONFERENCA *ONLINE INFORMATION 2007*

V Londonu (Olympia, Grand Hall) se je od 4. decembra do 6. decembra 2007 odvijala 31. mednarodna konferenca Online Information 2007, ki predstavlja vodilni dogodek na področju "online" vsebin in informacijskih rešitev ter celotne informacijske industrije. Konference se je udeležilo več kot 900 delegatov iz 43 držav, ki so imeli možnost aktivno sodelovati na predavanjih več kot 100 predavateljev iz različnih držav.

Tudi letos je vzporedno s konferenco potekala prireditev Information management Solution (IMS). V sklopu te prireditve je bilo organiziranih več kot 100 brezplačnih seminarjev, na katerih so predstavljali najnovejše rešitve in tehnologije, kot so splet 2.0 (Web 2.0), upravljanje z informacijami, vsebino in dokumenti, ter Microsoftov SharePoint.

V okviru konference so organizirali:

- konferenčni del s tremi sočasnimi sklopi predavanj,
- krajše brezplačne seminarje in predavanja,
- razstavni prostor, na katerem se je predstavljalo več kot 250 podjetij in organizacij s področja informacijske industrije.

Glavne konferenčne teme so bile:

- splet 2.0 v praksi,
- izzivi za splet 2.0,
- iskanje in odkrivanje informacij na svetovnem spletu,
- upravljanje znanja in informacij,
- spoznavanje novih tehnologij za boljši dostop do informacij,
- spoznavanje uporabnikov in njihovih potreb,
- knjižničarstvo in založništvo.

Konferenco je odprl **Jimmy "Jimbo" Wales**, internetni podjetnik (angl. *internet enterpreneur*) iz ZDA. Najbolj znan je kot ustanovitelj Wikipedie in drugih z wikio povezanih organizacij. Podiplomski študij s področja financ je končal na Univerzi v Alabami. Leta 2001 je začel Wikipedio – "online" enciklopedijo, ki jo lahko vsakdo ureja. Leta 2003 je ustanovil organizacijo Wikimedia, neprofitno organizacijo za podporo Wikipediji. Leta 2004 je ustanovil podjetje Wikia, ki je profitno podjetje. Podobno je Wikipediji, uporabnikom pa omogoča, da prispevajo informacije in mnenja o kateri koli témi v katerem koli jeziku.

V svoji predstavitvi z naslovom *Web 2.0 in action: free culture and community on the move* je poudaril pomembnost Wikipedije kot enciklopedije, do katere je preko svetovnega spleta vsakomur omogočen prost dostop. Seveda aktivnosti, da bi bila enciklopedija na voljo v čim več jezikih, zahtevajo poseben trud. V angleškem jeziku je preko 2 milijona člankov, preko 100 tisoč člankov je v šestnajstih jezikih, v slovenski Wikipediji je preko 50 tisoč člankov v slovenskem jeziku. Wales je predstavil nove koncepte ustvarjanja svobodnih skupnosti na svetovnem spletu. Govoril je tudi o modelih prostega dostopa (angl. *free licensing models*), ki so omogočili odprti kodi postati dominantna programska oprema za svetovni splet. Sledila je zanimiva diskusija, v kateri so med drugim zastavili vprašanja o strojnem prevajanju, kako nadzorovati kakovost zapisov v Wikipedii in kakšne so njene omejitve, saj je zgolj splošna enciklopedija.

Prvi dan konference

Predavanja prvega tematskega sklopa so bila osredotočena na obravnavo orodij, tehnologij in stroškov za splet 2.0. Predavatelji so med drugim obravnavali resnične koristi uporabe spleta 2.0 in ga predstavili v praksi. V drugem sklopu predavanj so se osredotočali na iskanje in odkrivanje informacij na spletu. Govorili so o novostih v iskalnih strojih in alternativnih iskanjih, obenem pa so dali kar nekaj nasvetov za uspešnejše iskanje. V tretjem sklopu predavanj so obravnavali knjižnico 2.0 (Library 2.0) v praksi. Predstavili so spletno stran knjižnice **Minabibliotek** iz Švedske, vzorec spletne strani knjižnice v prihodnosti, in tudi nove poslovne modele knjižnic.

Drugi dan konference

V prvem sklopu predavanj so obravnavali upravljanje znanja, intranet ter uporabo tehnologij spleta 2.0 za podporo intranetu. Drugi sklop predavanj je bil namenjen

spoznavanju novih tehnologij za boljši dostop do informacij. Predstavljene so bile nove strategije iskanja in portali za iskanje. Veliko časa so namenili obravnavi taksonomije in ontologije ter folksonomije. V tretjem sklopu predavanj so obravnavali elektronske knjige, poročali so o raziskavah s področja elektronskih knjig in praktičnih vidikih uporabe elektronskih knjig. Predstavljena so bila orodja in elektronska sredstva za knjižničarje, predvsem je bilo govora o tem, kaj nam podatki o uporabi (angl. *usage data*) povedo o uporabniku. Tekla so tudi predavanja o inovacijah v storitvah za uporabnike knjižnic in novih veščinah, ki jih morajo obvladati informacijski strokovnjaki (angl. *information professional*).

Tretji dan konference

V prvem sklopu so se osredotočili na uporabnika in razumevanje njegovih potreb. Glavne téme so bile življenje in delo v virtualnem svetu in upoštevanje obnašanja končnega uporabnika pri načrtovanju storitev. V drugem sklopu predavanj so obravnavali evolucijo upravljanja z informacijami podjetja in se spraševali, ali je še možna kakšna inovacija v iskanju. V tretjem sklopu predavanj so obravnavali modele vodenja knjižnic, kakšne informacijske strokovnjake potrebujemo v 21. stoletju in katere marketinške aktivnosti knjižnic v spletnem okolju 2.0.

V nadaljevanju sledijo povzetki nekaterih zanimivejših predavanj.

WEB 2.0, LIBRARY 2.0, AND LIBRARIAN 2.0: PREPARING FOR THE 2.0 WORLD

Predavatelj **Steven Abram** (podpredsednik Innovation, SirsiDynx) je na kratko predstavil splet 2.0 in zanj potrebne tehnologije, potem nove tehnologije, ki so posledica globalne razprave o spletu 2.0 (npr. Law 2.0, Advertisin 2.0, Library 2.0 Librarian 2.0), in svoja videnja o spletu 3.0.

Splet 3.0 si lahko predstavljamo kot združitev Google Earth in Second Life v v popolnoma vzporeden svet (angl. *Second Earth*). Splet 3.0 naj bi bil bolj razširjen kot splet 2.0 in nekatere aplikacije iz spleta 2.0 bi izginile ali pa bi se integrirale z novimi.

Pri knjižnici 2.0 gre predvsem za to, kako uporabiti splet 2.0 v okolju knjižnice. Spodbuja k razpravi o nastalih generacijah spletnih strani knjižnic, podatkovnih baz, OPAC-ov, intraneta in portalov. Nova generacija mora v prvi vrsti končnemu uporabniku (in tudi knjižničarjem) omogočati nadaljnjo rast in preživetje. Abram upa, da vstopamo v obdobje, ko uporabnikova izkustva predstavljajo vrh tehnologije. Tehnologije za splet 2.0, npr. RSS, wikiji, blogi, poosebljanje, folksonomije, alarmiranje označevanje (angl. tagging), družbeno programje (angl. *social networking software*) in druge, so lahko uporabne v podjetjih, raziskovalnih organizacijah in družbenem okolju. Knjižnice lahko imajo vlogo gonila ali predstavitelja teh tehnologij. Za splet 2.0 in knjižnico 2.0 je pomembna stopnja integracije in interoperabilnosti, ki je vključena v vmesnik preko portala ali intraneta in poveča uporabnikovo zadovoljstvo.

Knjižničar 2.0 (Librarian 2.0) predstavlja knjižničarja, ki podpira spremembe, povezane s knjižnico 2.0 in spletom 2.0. Knjižničarji imajo končno možnost izumljati prihodnost. Knjižničar 2.0 je guru informacijske dobe, ki si prizadeva:

- razumeti možnosti in moč, ki jo ima splet 2.0,
- poznati glavna orodja za splet 2.0 in knjižnica 2.0,
- biti neodvisen od naprav, tako da uporablja prenosne računalnike, PDA-je (angl. Personal Digital Assistant) in iPOD-e,
- povezati ljudi, tehnologije in informacij v odvisnosti od konteksta,
- uporabiti vsebinske vire, npr. Open Content Alliance, Google Book Search in OpenWorldCat,
- spoznati uporabnika s pomočjo podatkov o uporabi,
- uporabiti najnovejša orodja za komuniciranje (Skype, SMS, IM …),
- povezati uporabnike z ekspertnimi skupinami.

Pomembno je, da se knjižničarji in knjižnice že zdaj začnejo pripravljati za knjižničarja 2.0. Zaključimo lahko s predavateljevimi besedami: “Librarian 2.0 is where the user is, when the user is there.”

MINABIBLIOTEK.SE: A LIBRARY WEBSITE OF THE FUTURE

Predavatelja **Lars Eriksson** in **Robert Rosth** iz Švedske sta predstavila projekt, v katerem so šest let sodelovale knjižnice na severu Švedske. Sodelovalo je 25 knjižnic iz regije, ki pripadajo šestim mestnim upravam. S sodelovanjem so zbrisali meje mestnih uprav in člani knjižnic si lahko zdaj izposodijo knjigo kjer koli v regiji. Največji dosežek projekta je bila skupna spletna stran minabibliotek.se, ki so jo objavili jeseni 2007. Tako so na enem mestu dostopne informacije knjižnic in njihove storitve. Cilj je bil oblikovati spletno stran, ki je informativna, intuitivna, interaktivna in inovativna.

Spletna stran je dostopna 24 ur na dan in 7 dni v tednu. Ker je njena vloga vedno večja, je pomembno, da knjižnice aktivno sodelujejo pri upravljanju sprememb v virtualni skupnosti.

Uporaba spleta 2.0 pri knjižničnem delu je povezala vsebino spletnih strani, katalogov in storitev. Npr. uporabnik,

ki išče določeno knjigo lahko na spletni strani dobi informacije o vsebini knjige in katera knjižnica jo poseduje. Knjigo si lahko rezervira in prebere komentarje knjižničarjev in bralcev o njej. Lahko dobi tudi nasvete o drugih knjigah iz tega žanra ali od drugih uporabnikov, ki imajo enak ali podoben interes. To je velika sprememba, saj uporabniki sodelujejo pri kreiranju kataloga.

Izkušnje, ki so jih pri tem pridobili:

- zagotoviti si je treba podporo vodstva,
- točno je treba določiti kratkoročne in dolgoročne cilje,
- sodelujoči morajo biti popolnoma informirani,
- ustvariti je treba ugodno okolje za razvoj idej,
- spodbujati je treba prosto sodelovanje,
- identificirati je treba ključnega moškega in žensko, ki lahko prebudita navdušenje pri drugih,
- treba je sprejeti nove tehnologije in metode dela,
- neprestano se je treba osredotočati na uporabnikove koristi,
- delati je treba postopoma, korak za korakom.

TIPS AND ADVANTAGES OF ALTERNATIVE SEARCH ENGINES WITHIN A WEB 2.0 CONTEXT

Predavateljica je bila **Amelia Kassel** iz ZDA (predsednica MarketingBase). Iskalci po spletu (angl. *online searchers*), ki odgovarjajo na referenčna in raziskovalna vprašanja, morajo poiskati informacijo za svojega uporabnika izmed tisoče spletnih virov. V podporo so bili sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja nastali iskalni stroji. Današnji iskalni stroji že ponujajo dostop do vsebin spleta 2.0, npr. Google Blog Search.

Kljub popularnosti današnjih glavnih iskalnih strojev, ti nimajo vseh funkcij, ki so potrebne za iskanje v spletu 2.0. Za zamašitev iskalnih lukenj so nastali alternativni iskalni stroji. Relativno nova spletna stran AltSearchEngines.com ponuja več kot tisoč alternativnih iskalnih strojev. Njihov moto se glasi: "The most wonderful search engines you've ***never*** seen." Stran se mesečno posodablja z novimi alternativni iskalnimi stroji in spremembami v obstoječih.

Iskalci po spletu konstantno iščejo nove vire, spletne strani in tehnike za iskanje informacij v spreminjajočem se svetovnem spletu. Alternativni iskalni stroji jim omogočajo iskanje po vsebinah:

- blogov,
- video posnetkov,
- podcastov,[1]
- straneh za družbeno mreženje (angl. *social networking sites*).

Nekaj alternativnih iskalnih strojev:

- Google Blog Search,
- Google Images,
- Altsearch.com,
- Technorati (iskalnik po blogih),
- Sphere (iskalnik po blogih),
- Google Video Search,
- Dabble (indeksiranih preko 12 milijonov video posnetkov),
- YouTube,
- BlinxTV,
- Vidipedia,
- Pluggd (podcast iskalni stroj),
- Social Search Guide (več kot štirideset iskalnih strojev, ki iščejo po socialni vsebini).

LATEST DEVELOPMENTS IN EUROPEAN SEARCH ENGINES

Predavatelj **Lars Våge** (Mid Sweden University), knjižničar iz Švedske, je predstavil razvoj in novosti evropskih iskalnih strojev. Najbolj popularni in vsestransko uporabni iskalni stroji prihajajo iz ZDA, kjer je tehnologija iskalnih strojev tudi nastala. V zadnjih letih so se pojavili tudi evropski iskalni stroji, najpomembnejša med njimi sta EuroSeek in AltheWeb. Evropski iskalni stroji so namenjeni bolj skupinam ljudi, npr. posameznim jezikovnim skupinam.

V Evropi obstajata vsaj dva velika iskalna stroja z lastnimi indeksi. Eden je Exalead, ki ponuja več funkcij naprednega iskanja kot kateri koli drugi iskalni stroj. V Franciji so razvijalci iskalnih strojev izvedli nekaj zanimivih poskusov, npr. vizualno interaktivno karto Kartoo, ki išče preko metapodatkov. Na Švedskem je razvoj usmerjen v tehnologijo za iskanje slik in razvoj družinskih filtrov.

V Evropi je velika skrb posvečena avtorskim pravicam, predvsem za novice. V strahu pred dominacijo knjig v angleškem jeziku, ki so najdljive preko iskalnika Google Book Search, se je nekaj večjih evropskih knjižnic, ki imajo velike zbirke francoske, nemške in španske literature, pridružilo iskalniku Google Search Book.

Projekti, financirani iz evropskih skladov, so:

- francosko-nemški projekt, ki je leta 2006 propadel (ločeno sta razvoj nadaljevala Quaero in THESEUS),
- francoski projekt Quaero za iskanje po multimedijskem gradivu,
- nemški semantični splet THESEUS (za projekt so dobili 120 milijonov evrov),

- PHAROS – iskanje po avdiovizualnih virih (sofinancer je EU).

Knjižnice, ki so se pridružile Google Book Search:

- Laussane University Library (Švica);
- Ghent University Library (Belgija);
- Bayerische Staatsbibliothek (Nemčija),
- Biblioteca de Catalunya (Barcelona, Španija),
- Microsoft scans British Library for Open Content Alliance.

20 SEARCH TIPS IN 25 MINUTES

Mary Ellen Bates (Bates Information Services) je v svojem predavanju predstavila 20 nasvetov za iskanje po svetovnem spletu. Predstavljamo nekaj najpomembnejših:

- Googlovo eksperimentalno iskanje (dodamo view: timeline ali view:info; rezultati so razporejeni po časovnem zaporedju; datumi so poudarjeni itd.);
- SearchMash.com (rezultati so sortirani po spletnih straneh, slikah, blogih);
- Googlovo omejevanje časa (preko spustnega seznama lahko omejimo iskanje na zadnjih 24 ur, zadnji teden, zadnji mesec itd.);
- Googlov časovni filter (uporablja julijansko obliko datuma, npr. datarange:2453005-2453475);
- Yahooo's Mindset feature (ločimo lahko raziskovalno in nakupovalno iskanje);
- Live.com (če dodamo filter:face, iščemo obraze ljudi);
- Facbites.com (dobimo največ 30 rezultatov);
- nationMaster.com (vir nacionalnih podatkov posameznih držav, omogoča grafični prikaz, podatki od WHO, svetovne banke, World Factbook, UNESCO, OECD itd.).

Več nasvetov je objavljenih na spletnem naslovu http://batesinfo.com/20tips.pdf.

DE-MYSTIFYING THE TECHNOLOGIES AND UNDERSTANDING COSTS

Karen Blakeman (RBA Information Services) je najprej predstavila široko paleto orodij in tehnologij Web 2.0:

- bralniki virov RSS (Rich Site Summary),
- blogi,
- wikiji,
- personalizirane strani iskalnikov (iGoogle, myYahoo!, Pageflakes),
- spletne strani za družabna omrežja, izmenjavo fotografij, video posnetkov ipd. (Facebook, MySpace, Bebo, Flickr, YouTube, Slideshare),
- virtualni svetovi (Second Life).

V nadaljevanju je poudarila, da so stroški uporabe naštetih storitev nizki, saj gre večinoma za brezplačne storitve. Vendar je uporaba lahko časovno zahtevna zaradi podvajanja objave informacij na različnih medijih. Prav tako ne smemo pozabiti na varovanje podatkov (angl. *backup*), saj ga brezplačni servisi praviloma ne zagotavljajo.

HOW THE FASTEST GROWING BROWSER IS DEVELOPED BY A COMMUNITY OF USERS: LESSONS FROM THE FIREFOX SUCCESS

Predavatelj **Tristan Nitot**, ustanovitelj in predsednik Mozilla Europe, neprofitne organizacije, ki promovira in razvija spletni brskalnik Mozilla Firefox in sorodne projekte, je zavzeto promoviral Firefox, saj je vse prisotne pozval, naj si Firefox nastavijo kot svoj privzeti brskalnik, če tega še niso storili. Firefox je promoviral tudi v duhu odpiranja možnosti izbire za uporabnike in v duhu prizadevanja za odprti splet (Open Web). Mozilla je odprtokodni projekt, pri katerem sodeluje na tisoče posameznikov z vsega sveta.

Firefox je predstavil tudi v impresivnih številkah:

- preko 120 milijonov uporabnikov po vsem svetu,
- 47 jezikov,
- 18-odstotni tržni delež v svetovnem merilu (v Evropi celo 27,8),
- več kot 1.600 posameznikov, ki so prispevali k izvorni kodi,
- okrog 120 zaposlenih (globalno, ne le v Mozilla Europe).

V nadaljevanju je predstavil tudi zanimiv razvojni proces: vsak dan objavijo novo verzijo brskalnika (seveda testno), ki jo ponoči testirajo na desettisoči. Pomemben sestavni del razvojnega procesa je tudi Bugzilla. Bugzilla je evidenca napak oziroma predlogov za spremembe, ki jih lahko poda kdor koli iz skupnosti. Kdor koli lahko te predloge tudi komentira ali predlaga izvorno kodo za spremembo. Seveda pa ne more kdor koli odobriti spremembe – izdelani so postopki na več nivojih za pregled kode pred vključitvijo.

V diskusiji po predavanju je nekdo izmed prisotnih sprožil vprašanje varovanja osebnih podatkov. V njegovem podtonu se je slišalo, da verjame v obstaj možnosti, da se osebni podatki hranijo ali celo posredujejo brez vednosti uporabnika. Nitot se je sprva pošalil, da osebne podatke uspešno prodajajo in s tem služijo bajne denarce, nato pa se je ob tako aktualni tematiki hitro zresnil in pojasnil, da pri Mozilli varovanje osebnih podatkov jemljejo zelo resno. Udeleženec konference se nekako ni pustil prepričati; očitno je nekje v literaturi zasledil podatke o varnostni luknji v Firefoxu pri eni od nastavitev za osebne podatke.

Tako naj bi se lahko ob določeni nastavitvi v brskalniku osebni podatki brez vednosti uporabnika pošiljali na centralni strežnik. Nitot je priznal, da je podobna varnostna luknja obstajala, vendar je zatrdil, da je bila odpravljena v enem dnevu po identifikaciji problema. Nejevernega sogovornika Nitot še zmeraj ni povsem prepričal, zato se je malce ujezil in mu povedal, da je navsezadnje Firefox odprtokodni sistem in si torej lahko v vsakomur dostopni izvorni kodi sam pogleda, kam vse se podatki pošiljajo. To je še ena prednost odprtokodnega sistema pred konkurenčnim brskalnikom, ki ga Nitot ni niti enkrat poimensko navedel.

SUPPORTING YOUR LIBRARY USERS: OPAC 2.0

Predavatelj **Dave Pattern** (University of Huddersfield) je sistemski in spletni razvijalec programske opreme in upravljavec knjižničnih sistemov. V svojem predavanju se je posvetil OPAC-om in njihovim pomanjkljivostim oziroma možnostim za izboljšave. Poudaril je, da so proizvajalci knjižničnih sistemov prepočasni pri uvajanju značilnosti, ki so se v zadnjem času pojavile v drugih spletnih aplikacijah in ki jih uporabniki pričakujejo tudi v OPAC-u. To velja tudi za velike in uveljavljene proizvajalce. Na univerzi v Huddersfieldu tako denimo uporabljajo informacijski portal Horizon proizvajalca SirsiDynix. Pattern na osnovi svojih večletnih izkušenj z različnimi knjižničnimi sistemi in na osnovi raziskav želja uporabnikov nenehno spreminja in nadgrajuje njihov knjižnični katalog.

V nadaljevanju je tudi konkretno navedel nekaj teh značilnosti, nekatere od njih sodijo v okvir spleta 2.0:

- črkovalnik (potreben pri iskanjih brez zadetkov),
- razvrščanje zadetkov po relevanci in filtriranje iskanja (angl. *search refining*),
- namigi za izposojo (bralci, ki so si izposodili to knjigo, so si izposodili tudi …),
- uporabniško ocenjevanje in komentiranje,
- spletne storitve FRBR, ki jih omogočata denimo OCLC in LibraryThing,
- obvestila po e-pošti (denimo za nove enote v katalogu glede na določene ključne besede …),
- uporaba virov RSS.

Svoja sprotna dognanja Pattern objavlja tudi v svojem zanimivem blogu.

Opombe

1 Podcast je tehnologija, s katero se digitalne avdio ali video datoteke samodejno naložijo na vaš računalnik takoj, ko so objavljene na spletu.

Boštjan Krajnc, Mitja Debeljak